

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

ipsis intrinsicum, & non sola denominatio extrinseca. Unde D. Thomas hic qu. 18. art. 4 ad 2. ait quod debita proportio ad finem, & relatio in ipsum, inhaeret actioni.

9. Confirmatur: Bonitas moralis in habitibus virtutum est quid reale, & ipsis intrinsicum; illi enim realiter & specie distinguuntur penes diversas bonitates morales, quibus afficiuntur, quamvis interdum respiciant idem obiectum in esse physico: Ergo etiam in actibus virtutum bonitas moralis erit aliquid reale ipsis intrinsicum. Consequentia probatur: tum quia qualis est habitus intrinsece, talem facit intrinsece actum: tum etiam quia alias actus virtutis non posset habere rationem causae efficientis, aut dispositivae, respectu virtutis moralis ut sic; utraque enim causalitas supponit in actibus aliquid reale intrinsecum, proportionatum ad hoc ut possint causare bonitatem moralem virtutis: unde ulterius sequeretur non dari virtutes morales acquiras, quia non daretur actus per quos possent acquiri; nam per actus in esse physico non possunt comparari, neque etiam per actus in esse moris, si bonitas moralis non sit quid reale ipsis intrinsicum: Ergo &c.

10. Dico tertio, Bonitatem moralem formaliter consistere in respectu transcendentali ad obiectum, ut consonum regulis morum.

Haec conclusio sequitur ex principiis disputatione praecedente statutis: cum enim bonitas sit species moralitatis, debet ex parte generis importare id ipsum quod importat moralitas, ac proinde modum illum habitudinis, in quo moralitatis essentiam collocavimus. Ex parte vero differentiae, nihil aliud potest addere, nisi quod talis habitudo sit ad obiectum ut consonum regulis morum: tum quia per hoc distinguitur a malitia, quae respicit obiectum dissonum: tum etiam quia bonitas cujuslibet rei est consonitas cum sua regula, ac proinde bonitas actus humani debet esse consonitas cum regula talis actus, quae est recta ratio.

11. Confirmatur: Bonitas moralis, cum pertinet ad genus mensurabilis & regulabilis per regulas morum, & mensurabile ut tale dicat ordinem ad mensuram, non potest consistere in modo aliquo absoluto, actu humano superaddito, sed solum in aliquo respectu ad ipsius mensuram: Sed talis respectus non est rationis, ut supra ostendimus, neque praedicamentalis, cum non tendat ad terminum sub ratione puri termini, sed illum per modum specificativi & causae formalis extrinsecae respiciat, & interdum tendat in obiectum non existens, sicut cum quis appetit bonum possibile: Ergo solum potest esse respectus transcendentalis ad obiectum, ut consonum regulis morum.

§. II.

Solvuntur Objectiones.

12. Obijcies primo contra primam conclusionem: D. Thomas hic art. 1. ubi expressè explicat essentiam bonitatis moralis, non meminit habitudinis quam nos ponimus, sed collocat illam in plenitudine essendi, ut scilicet actioni humanae nihil deficiat ex his quae suo esse congruunt, cujusmodi sunt debitus finis, debita quantitas, debitus locus, &c. Ergo non in tali habitudine, sed in horum collectione, praedicta bonitas consistit.

A Confirmatur: Idem S. Doctor ibidem parificat bonitatem moralem cum naturali: Sed ad bonitatem & perfectionem in rebus naturalibus non est necesse aliud ponere, quam collectionem omnium eorum quae ad rei integritatem & plenitudinem requiruntur, & debent concurrere, ut constare potest inductione in quacunque re naturali, ut homine, equo, lapide &c. quae tunc habent bonitatem & perfectionem, cum nihil illis deest ex his quae ad eorum integritatem & plenitudinem necessaria sunt: Ergo similiter bonitas moralis actuum humanorum consistit in collectione omnium quae ad eos requiruntur, sine alio ordine vel habitudine superaddita.

B Ad objectionem respondeo, quod quando S. Thomas dicit bonitatem moralem actuum humanorum consistere in plenitudine essendi, quam consistit in collectione obiecti & circumstantiarum debitam non loquitur in sensu formali, sed causali; & solum intendit quod habitudo ad obiectum consonum rationi, in qua bonitas moralis formaliter consistit, necessario praesupponit in actu morali debitum obiectum, finem, & circumstantias, eaque omnia exigit ad hoc ut in actu resultet. Unde articulo sequenti in resp. ad 3. concludit quod ipsa per se non est ad effectum est ratio bonitatis ipsius. Et art. 4. ad 2.

C ait: *Quantumvis finis sit causa extrinseca, tamen deest ei proportio ad finem, & relatio in ipsum, inhaeret actioni.* Non ergo consistit formaliter bonitas moralis in plenitudine essendi, seu collectione obiecti, finis, & circumstantiarum debitam, sed in proportionem & habitudine ad obiectum debitis circumstantiis vestitum; & solum vult talem plenitudinem seu collectionem ad bonitatem moralem necessariam praerequiri, tanquam fundamentum hujus habitudinis & proportionis. Quare exemplum quod adducit de bonitate physica, tenet quantum ad aliquid, non quantum ad omnia. Paritas in eo consistit, quod licet ad hujusmodi bonitatem requiratur, quod res habeat omnes perfectiones & formas sibi debitas secundum exigentiam propriae naturae, & qualibet deficiente res ex ea parte reddatur mala & imperfecta; ita ad bonitatem humanam actionis opus est omnibus quae recta ratio postulat, & per cuiusvis eorum defectum, redditur mala & peccaminosa. Ratio autem discernitur est: quia in rebus absolutis, qualis est substantia, regula bonitatis non est aliquid extrinsecum, sed ipsum subiectum, & propterea tota bonitas sumitur ex convenientia ad illud, neque est aliud praeter ipsas formas, quae subiecto conveniunt; in actionibus vero, quarum totum esse est in ordine ad obiectum, tota bonitas est respectiva; & propterea aliud est quod requiritur per modum termini, ut talis bonitas resultet, scilicet obiectum convenientem, finis rectus, & circumstantiae debita; & aliud ipsa bonitas, quae ex illorum collectione & concurrentia in actu coniungitur. Ex quo patet responsio ad confirmationem.

D res habeat omnes perfectiones & formas sibi debitas secundum exigentiam propriae naturae, & qualibet deficiente res ex ea parte reddatur mala & imperfecta; ita ad bonitatem humanam actionis opus est omnibus quae recta ratio postulat, & per cuiusvis eorum defectum, redditur mala & peccaminosa. Ratio autem discernitur est: quia in rebus absolutis, qualis est substantia, regula bonitatis non est aliquid extrinsecum, sed ipsum subiectum, & propterea tota bonitas sumitur ex convenientia ad illud, neque est aliud praeter ipsas formas, quae subiecto conveniunt; in actionibus vero, quarum totum esse est in ordine ad obiectum, tota bonitas est respectiva; & propterea aliud est quod requiritur per modum termini, ut talis bonitas resultet, scilicet obiectum convenientem, finis rectus, & circumstantiae debita; & aliud ipsa bonitas, quae ex illorum collectione & concurrentia in actu coniungitur. Ex quo patet responsio ad confirmationem.

E Obijcies secundo contra secundam conclusionem, Relatio conformitatis, in qua nos constitutum bonitatem moralem actus, saepe est ad obiectum non existens, ut cum quis delectatur de aliquo futuro, vel praeterito: Ergo non est realis, sed rationis. Consequentia videtur manifestata: quia relatio realis exigit terminum realem & existentem, cum a termino specificetur. Hinc

Huic argumento patet solutio ex dictis disputatione precedenti de moralitate in communi: licet enim ratio illa conformitatis, in qua bonitas moralis consistit, possit esse ad objectum non existens, & sic non sit ratio prædicamentalis & secundum esse, hoc tamen non tollit quod sit ratio transcendentalis vel secundum dici, cum ipsa non exposcat necessarium terminum realem vel existentem, sed possit ad entia rationis, vel ad res non existentes terminari, ut patet in ordine transcendentali quem Logica dicit ad suum objectum, vel actus voluntatis ad dignitates & honores quos appetit, qui sunt mera entia rationis, aut denominationes extrinsecæ. Sicut ergo hoc argumentum Vazquezii non probat non dari actum realem circa objectum non existens, ita nec probat non dari moralitatem realem actus erga objectum non existens; cum illud ipsum objectum non existens, possit esse mensuratum & subordinatum regulis rationis, subindeque terminare & specificare actum moralem.

Obijcies tertio contra eandem conclusionem: Bonitas & malitia actuum humanorum pendet à libera hominum voluntate aliquid disponente extrinsecè circa actus humanos; Ergo non est aliquid eis intrinsecum, sed solum denominatio extrinsecæ. Consequentia patet: quia sic disponente voluntas non insuit illis aliquid reale aut physicum, sicut nihil physicum imprimere monetis dispositio principis, eis dantis pretium, sed solum extrinsecam denominationem. Antecedens etiam constat, tum in actibus qui mali non sunt ex objecto secundum se, sed quia prohibentur est: tum etiam in multis actibus malis jure naturæ, qui non important repugnantiam ad ream rationem, nisi supposita aliqua conditione dependente à libera hominum voluntate: v. g. furtum, cum sit acceptio rei alienæ invito domino, requirit duo quæ pendet à voluntate libera, scilicet rem quæ accipitur, esse sub dominio alterius, & dominum esse invitum; adulerium requirit alterum eorum à quibus committitur, esse matrimonio alicui junctum, quod pendet ex libero consensu illius.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: licet enim à positione vel mutatione legis pendeat actus in ratione boni vel mali moraliter, in quantum per eam immutatur objectum in esse moris, in ordine ad quod actus humanus habet suam moralem bonitatem vel malitiam; ex hoc tamen non sequitur bonitatem aut malitiam moralem in extrinsecæ denominatione consistere: quia, ut sæpe diximus, actus realis voluntatis, per veram & realem tendentiam potest ferri in objectum, ut subest alicui denominationi rationis, & prout ab illa in ratione mensurabilis dependet; sicut cum aliquis desiderat sibi dignitatem vel jurisdictionem, quæ est extrinsecæ denominatio.

Obijcies ultimò contra ultimam conclusionem: Relationi nihil est contrarium, ut ex Aristotele in capite de Relatione docent communiter Philosophi: Sed bonitati morali contrariatur malitia; Ergo bonitas moralis non consistit in relatione, sed in modo aliquo absoluto, actui humano superaddito.

Confirmatur: Bonitas moralis fundat in actibus humanis relationem conformitatis mensurabilis ad mensuram quæ est prædicamentalis & tertii generis: Sed una ratio non potest esse

fundamentum alterius, alioquin daretur processus in infinitum, ut docetur in Logica: Ergo idem quod prius.

Respondeo hoc argumentum, ejusque confirmationem, solum probare quod bonitas moralis non potest in relatione prædicamentali consistere; hæc enim non habet contrarium, nec aliam relationem fundat: ratio verò transcendentalis, quæ entitativè est aliquid absolute, potest contrarium habere, & relationem prædicamentalem fundare; sicut datur contrarietas inter actus & habitus, ac in ipsis fundantur relationes aliquæ secundum esse, in quibus tamen non consistit ipsa ratio propria actus vel habitus unde bonitas moralis potest consistere, & de facto consistit in respectu transcendentali ad objectum, ut consonum regulis morum, qui est ratio fundandi relationem prædicamentalem conformitatis mensurabilis ad mensuram, & qui prius intelligitur in actu quàm talis ratio resultat.

§. III.

Corollarium precedentis doctrinæ.

EX dictis facile colligitur quid sit dicendum de malitia morali, quæ est altera species moralitatis, opposita bonitati morali: supposito enim quod sit forma positiva, non potest in alio consistere, quàm in habitudine transcendentali ad objectum, ut dicitur in regulis morum; cum debeat in ratione generica moralitatis convenire cum bonitate, subindeque secundum gradum genericum importare habitudinem illam, in qua moralitas formalis consistit in ratione verò specificata debeat constitui per habitudinem ad objectum, oppositam ei, quæ constituit bonitatem moralem; unde cum bonitas moralis importet habitudinem convenientiam ad rationem, medianter objecto, malitia moralis debet in ratione specifica constitui per habitudinem difformitatis & disconvenientiam ad rationem, seu per ordinem transcendentalem ad objectum ut difforme rectæ rationi. Dixi: *supposito quod malitia sit forma positiva*: quia celebris est controversia circa constitutum peccati commissionis, an scilicet illud per aliquid positivum, vel privativum, aut per utrumque simul in ratione mali moralis constitutur? De quo fuse agemus in Tractatu de Peccatis, ubi hæc quæstio propriam sedem habet, licet ab aliquibus hic pertractetur.

ARTICULUS II.

Verum indifferentia sit aliqua species moralitatis, media inter bonitatem & malitiam?

Affirmant Medina, Martinez, Joannes à S. Thoma, Ildesonus Baptistæ, & alii ex nostris Thomistis: negant verò Curiel, Lorca, Cornejo, & Salamantenses, cum quibus

Dico, indifferentiam non esse aliquam speciem moralitatis, mediam inter bonitatem & malitiam, subindeque actum moralem adæquatè dividi in bonum & malum.

Probatur primò: Omnis species moralitatis debet esse positiva, seu per aliquid positivum constitui; Sed indifferentia, quàm aliqui actus habent ex sua specie seu objecto, non consistit in

Et alii.